

בש"פ 4309/15 - פואד אבו מנה נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 4309/15

לפני: כבוד השופט מ' מזוז

העורר: פואד אבו מנה

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת ביהמ"ש המחוזי בתל אביב יפו מיום
15.6.2015 במ"ל 2984-02-12

תאריך הישיבה: ט"ו בתמוז התשע"ה (2.7.2015)

בשם העורר: עו"ד שמשון וייס; עו"ד איתן און

בשם המשיבה: עו"ד ענת בן זאב; עו"ד מיטב דגן

החלטה

1. ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב יפו (כבוד השופט צ' קאפח) מיום 15.6.2015 בתיק מ"ת 2984-02-12, בגדרה נדחתה בקשת העורר לפי סעיף 52 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), עמוד 1

התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים או החוק) לעיין מחדש בהחלטה לעצור אותו עד לתום ההליכים נגדו.

כתב האישום והליכי המעצר

2. ביום 6.1.2012 נרצח גבריאל קדיס, יו"ר האגודה הנוצרית-אורתודוקסית ביפו (להלן: המנוח). ביום 2.2.2012 הוגש כתב אישום נגד העורר ושניים נוספים - תופיק דלו (להלן: תופיק) וטלאל ג'ירייס אבו מנה (להלן: טלאל) - בו הואשמו השלושה בקשירת קשר לביצוע הרצח, והעורר ותופיק הואשמו ברצח - כאשר העורר מואשם שהוא שביצע בפועל את הדקירות שגרמו למות המנוח, וטלאל הואשם בסיוע לאחר מעשה (תפ"ח 12-02-2953).
3. לפי המפורט בכתב האישום, בין טלאל לאגודה ניטש סכסוך משפטי בענין זכות החזקה בדירת מגורים ביפו. על רקע סירובו של המנוח לדחות את הדיון המשפטי בענין, אמר טלאל לאחר כי בידו לשלוח אחד מבני אחיו לחסל את המנוח, ובישיבת האגודה אף איים על המנוח כי אם ההליך המשפטי יימשך "יהיה דם". אחר האמור, קשרו העורר, תופיק וטלאל קשר לרצוח את המנוח. ביום 6.1.2012 צעדו העורר ותופיק בתהלוכת חג המולד ונשאו עמם כובע ומסיכה של סנטה קלאוס, והעורר אף נשא על גופו סכין. במהלך טקס חג המולד בכנסייה, כיבה קרוב משפחה את האורות במקום, ותופיק והעורר, החבוש כובע ומסיכה של סנטה-קלאוס על מנת להקשות על זיהויו, התקרבו אל המנוח על מנת לדוקרו בסכין שהוסתרה על גופו של העורר, אולם התכנית לא יצאה אל הפועל. משכך, בתום הטקס עקבו העורר ותופיק אחר המנוח במהלך תהלוכת חג המולד הנוצרית-אורתודוקסית בעיר יפו. בפינת רחובות דקר העורר את המנוח פעמיים בגבו כשתופיק מתצפת ומחפה עליו. מיד לאחר מכן נמלטו השניים מן המקום. העורר הגיע לביתו של טלאל, החליף חולצה והצטלם עם טלאל ואחרים כדי לבסס לו אליבי שקרי.
4. בד בבד עם הגשת כתב האישום הגישה המבקשת בקשה למעצרו של העורר, ויתר הנאשמים, עד לתום ההליכים נגדם. בהחלטתו מיום 5.3.2012 נעתר בית המשפט המחוזי לבקשה, בקובעו כי ישנן ראיות לכאורה להוכחת אשמתו של העורר ברצח, בין היתר, בשים לב להתאמה בין מאפייניו הפיזיים של העורר, בגדיו ומסיכת סנטה קלאוס ייחודית שחבש, לאשר נראה בסרטי מצלמות האבטחה, וכי קיימת עילת מעצר סטטוטורית ומסוכנות ברורה ממעשיו.
5. העורר ותופיק עררו על ההחלטה האמורה בדבר מעצרו עד תום ההליכים, אולם אחר בקשות דחיה חוזרות שהגישו, הם קיבלו את המלצת בית המשפט והודיעו על מחיקת הערר תוך שמירת טענותיהם לבקשה לעיון חוזר, ככל שתהיה עילה להגשתה (החלטה מיום 16.7.2012 בבש"פ 2785/12).
6. ביום 10.7.2013 הגישו העורר ותופיק בקשה לעיון חוזר בהחלטה לעצור אותם עד תום ההליכים, בטענה כי חל כרסום בראיות. בהמשך משך העורר את בקשתו. אשר לבקשתו של תופיק, הרי היא נדחתה על-ידי בית המשפט המחוזי (כבוד השופט צ' קאפח) בהחלטתו מיום 28.8.2013, ואף עררו לבית משפט זה נדחה ביום 10.12.2013, בנימוק שלא הועלו בבקשה עובדות או טענות חדשות שלא נידונו בבקשת המעצר, וכי התשתית הראייתית מקימה סיכוי סביר להרשעה. עם זאת בית המשפט הוסיף, כי אין לשלול אפשרות שסוגית המשך המעצר תשוב ותיבחן בבקשה נוספת לעיון חוזר, ככל שיוצגו עובדות חדשות אשר יצדיקו זאת (בש"פ 7826/13).
7. בהתמשך המשפט מעבר לתשעה חודשים, הוארך מעצרו של העורר ותופיק מעת לעת בהחלטות בית

משפט זה לפי סעיף 62 לחוק המעצרים. חלק מן ההארכות ניתנו בהסכמת העורר ותופיק. יצוין, כי טלאל, לו יוחסו עבירות פחותות בחומרתן, שוחרר ממעצר בהחלטת בית המשפט המחוזי ביום 9.4.2013, בשים לב לנסיבות עניינו הפרטני.

8. בהחלטה בדבר הארכת מעצרו של העורר ותופיק מיום 16.3.2015, שניתנה על-ידי השופט י' דנציגר (בש"פ 1724/15), נקבע בין היתר כי ההליך מתנהל באופן מסודר ורציף, וכי המעצר הממושך מתחייב ממורכבותו של התיק וממסוכנותם הגבוהה של הנאשמים. כן הובהר, כי המסגרת המתאימה לדיון בטענות הנוגעות לעוצמת הראיות לכאורה היא בקשה לעיון חוזר, והוסיף: "בשולי הדברים לא למותר לציין כי אין בהחלטות בית משפט זה להאריך פעם אחר פעם את מעצרו של המשיבים מעבר לתשעה חודשים לפי סעיף 62 לחוק המעצרים כדי למנוע מהמשיבים את האפשרות להגיש בקשה לשקול את שחרורם לחלופת מעצר. אפשרות זו פתוחה בפני המשיבים בכל שלב, ככל שיש בידיהם להציג חלופה הולמת והדוקה שיכולה לאיין את מסוכנותם ואת החשש להימלטות מאימת הדין בנסיבות העניין, שתימצא ראוייה והולמת על ידי בית המשפט המחוזי" (פסקה 21 שם).

9. ביום 24.3.2015 אכן הגישו העורר ותופיק בקשה לעיון חוזר בהחלטה לעוצרו עד תום ההליכים. בית המשפט המחוזי (כבוד השופט צ' קאפח) דחה את הבקשה, בנמקו, בין היתר, כי טענת העוררים בדבר הימשכות ההליכים מקומה להישמע במסגרת הדיון בבקשות הארכת המעצר לפי סעיף 62 לחוק, וכי השופט דנציגר התייחס לעצם הזכות להגיש בקשה לעיון חוזר ולא קבע כי קמה הצדקה לשחרורם בחלופת מעצר. כן נדחתה טענת תופיק בדבר כרסום בראיות.

העורר ותופיק עררו על החלטה זו (בש"פ 2935/15). בהחלטתה בערר דחתה השופטת ד' ברק-ארז את טענות תופיק בדבר הכרסום בראיות נגדו, אך יחד עם זאת קבעה כי -

"נכון היה, למצער, לבחון את החלופות שיש בידי העוררים להציע. אני מבקשת להדגיש כי אין בקביעה זו כדי לכוון לתוצאה שאליה צריך בית המשפט המחוזי להגיע. במסגרת בחינת החלופות יש לבחון את כלל נסיבות המקרה, ובכללן את המסוכנות הנשקפת מהעוררים, את החשש להימלטות מן הדין שעליו עמד גם השופט דנציגר ואף גובר בשלב זה של המשפט, וכן את האינטרס הציבורי. בהקשר זה יש לתת את הדעת גם לנסיבות האופפות את הרצח. סופה הטרגי של הפרשה הוא פצע מדמם בנפשה של הקהילה האורתודוקסית ביפו. ברי כי ככל שתמצא חלופת מעצר בעניינם של העוררים, ואיני קובעת כי תמצא כזו, עליה להיות הדוקה מאוד. בכל הטענות שהועלו על-ידי המדינה בעניין זה יש לכאורה טעם רב, אולם, טענות אלה ניתן וצריך לבחון במסגרת הדיון בחלופות הספציפיות שהוצעו" (פסקה 41 שם).

10. הענין הושב לבחינת בית המשפט המחוזי כאמור, ולאחר דיון ביום 27.5.2015 אליו התייצבו המפקחים המוצעים, ונחקרו על-ידי הצדדים ובית המשפט, הורה בית המשפט המחוזי (השופטת ד' שריזלי) כי ההחלטה תינתן לאחר שיתקבל תסקיר מעצר, על מנת שגורם מקצועי יחוה דעתו בדבר מסוכנות המשיבים, נסיבותיהם האישיות והאפשרות לשחררם לחלופת מעצר.

בתסקיר המעצר לא ניתנה המלצה לשחרר את העורר בחלופה. שירות המבחן העריך, כי הסיכון להישנות התנהגות אלימה הוא בינוני, שכן אמנם העורר הוא בחור צעיר ואינטליגנטי שזה לו מעצרו הראשון והוא משתף פעולה בקבוצות הטיפוליות, אך מנגד, התייחסותו אופיינית בצמצום ונתק רגשי בהקשר לנסיבות מעצרו והשלכותיו וקצינת

המבחן העריכה, כי מדובר בקונפליקט בלתי פתור אף בעיתוי הנוכחי. כן צוין, כי בני משפחת המנוח חווים אף לאחר האירוע איומים מצד המעורבים בפרשה ומקורביהם ונתונים במצוקה מתמשכת. לעורר הרשעה קודמת משנת 2009 בגין תקיפת שוטר והחזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית. אשר למפקחים המוצעים בבית חנינא, הרי שירות המבחן התרשם כי הם אנשים שומרי חוק המבינים את הנדרש מהם ברמה הטכנית, אולם לצד רצונם לסייע לעורר אין הם מכירים בקיומו של סכסוך עם משפחת המנוח ואינם מזיהים סיכון מצד העורר, ולכן יתקשו לקיים פיקוח אפקטיבי ומשמעותי.

11. ביום 11.6.2015 נשמעו טיעוני הצדדים בנוגע לתסקיר, וביום 15.6.2015 ניתנה ההחלטה מושא הערר. בהחלטת בית המשפט המחוזי (כבוד השופט צ' קאפח) נדחתה הבקשה לעיון חוזר. בית המשפט דחה את טענת העורר, לפיה החלטת השופטת ברק-ארז היא החלטת אופרטיבית שמשמעותה שחרור המבקש. אחר האמור קבע, כי התשתית הראייתית לא נפגמה כהוא זה במהלך שמיעת הראיות, וכי מסוכנות העורר רבה, בהיותו מבצע הרצח בפועל, ובשים לב לכך שהסכסוך בין המשפחות עודנו בעינו, כעולה מהתסקיר. בנוסף, במכתב משפחת המנוח לבא-כוח המאשימה נמסר, כי שחרור הנאשמים ברצח יגרום לסערת רגשות ולאי שקט בקהילה האורתודוקסית ביפו ואף לסיכון בני משפחתו של הנרצח. כן צוין כי מההחלטה בבש"פ 2833/14 טלאל אבו מאנה נ' מדינת ישראל (2.7.2014) עולה כי הסכסוך על הדירה טרם נפתר. כן נקבע, כי מיקום החלופה בבית חנינא אינו מאפשר ביצוע איזוק אלקטרוני וכל טיפול משטרי יחייב ליווי ויימשך מספר שעות. לאור כל אלה, קבע בית המשפט, כי לא ניתן לשחרר את העורר לחלופת מעצר.

12. על החלטה זו הוגש הערר שלפני.

עיקרי טענות הצדדים בערר

13. בטיעונו בכתב ובטיעונו בעל-פה לפני טען בא כוח העורר, כי בית המשפט שגה בפירוש שנתן להחלטת השופטת ברק-ארז, בכך שהסתפק בבחינה של חלופות המעצר, בעוד החלטת השופטת ברק-ארז מכוונת לתוצאה אופרטיבית ככל שתימצא חלופה אדוקה וטובה. כן נטען, כי טעה בית המשפט כאשר אימץ את המלצת שירות המבחן, שכן מתוכנו של התסקיר עולה הצדקה לשחרור בחלופה. בא כוח העורר ציין כי הוא חולק על הערכת המסוכנות הבינונית, ואולם טוען כי מכל מקום ניתן לאיין מסוכנות כזו בחלופת מעצר. ולבסוף נטען, כי שירות המבחן לא התייחס לאפשרות של פיקוח אלקטרוני שהוצעה על-ידי העורר. לענין זה נטען עוד כי בית המשפט טעה בקובעו שלא ניתן לבצע פיקוח אלקטרוני בשכונת בית חנינא שבמזרח-ירושלים.

בא כוח העורר סיכם באומרו, כי הדגש בערר זה הוא על חלופת הזמן, שהוא עילה בפני עצמה בהליך לעיון חוזר לפי סעיף 52 לחוק המעצרים, וכי בית המשפט קמא לא נתן משקל הולם לעובדה שהעורר נתון במעצר מזה למעלה מ-3 שנים.

14. מנגד, תמכה באת כוח המדינה בהחלטה של בית משפט קמא ובנימוקיו. נטען כי החלטת בית המשפט צעדה בדיוק בהתאם במתווה שנקבע על ידי השופטת ברק-ארז, ועל כן אין כל עילה להתערב בה. הוטעם כי התסקיר בעניינו של העורר אינו חיובי וגם המפקחים לא נמצאו מתאימים. כן הודגש כי המסוכנות הרבה של העורר, המואשם ברצח בכוונה תחילה, לא חלפה ולא נחלשה.

ובאשר לחלוף הזמן, צוין כי סיום שלב הראיות צפוי במהלך חודש זה וכי הסיכומים יוגשו כנראה כבר בחודש ספטמבר. כן נטען כי הדחיות בתיק זה היו כולן בעטייה של ההגנה. עוד הפנתה באת כוח המדינה לכך, שהשופטת ברק-ארז קבעה כי סוגיית חלוף הזמן צריכה להבחן בעיקר במסגרת הליכי הארכת המעצר לפי סעיף 62 לחוק ולא במסגרת עיון חוזר, וכי ענין זה אכן נבחן אך לפני ימים אחדים בהחלטת השופט ע' פוגלמן, אשר אישר את הארכת המעצר של העורר ושל תופיק ב- 90 ימים נוספים (בש"פ 4084/15 מדינת ישראל נ' תופיק דלו ופואד אבו מנה (25.6.2015)).

הכרעה

15. לאחר עיון ובחינת הדברים הגעתי למסקנה כי דין הערר להידחות.

16. ענייננו בבקשה לעיון חוזר בגדר הוראות סעיף 52(א) לחוק המעצרים. עיקרו של ההליך לעיון חוזר הוא בשינוי נסיבות, היינו - שינויים מהותיים (כרסום ממשי) בתשתית הראייתית, או שינוי נסיבות אחר שיש בו כדי להצדיק עיון מחדש בהחלטת המעצר. אכן, סעיף 52 לחוק מונה גם את העילה של חלוף הזמן ("עבר זמן ניכר מעת מתן ההחלטה") כעילה לעיון חוזר, אלא שברגיל - כפי שקבעה כאמור השופטת ברק-ארז, שאלת חלוף הזמן צריכה להבחן בעיקר במסגרת הליכי הארכת המעצר לפי סעיף 62 לחוק ולא במסגרת הליך לעיון חוזר לפי סעיף 52 לחוק.

17. בענייננו לא נטענה למעשה טענה בדבר שינוי נסיבות כאמור. ובאשר לחלוף הזמן, בצדק ציינה באת כוח המדינה כי נושא זה נבחן אך לפני ימים אחדים בהחלטת השופט פוגלמן הנזכרת לעיל, ובית המשפט לא מצא כי יש בכך כדי להצדיק את שחרורם של העורר ותופיק. לכך יש להוסיף, כי בהחלטת השופט י' דנציגר הנזכרת בפסקה 8 לעיל, הוא הביע שביעות רצון מהתקדמות ההליך, וכעולה מדברי באת כוח המדינה, המשפט מצוי לקראת "ישורת אחרונה".

18. לא מצאתי כל ממש גם בטענת העורר כי בית המשפט קמא שגה בפירוש שנתן להחלטת השופטת ברק-ארז, אשר כנטען כוונה לתוצאה אופרטיבית של שחרור לחלופת מעצר, ולא לעצם בחינת אפשרות כזו. אדרבא, השופטת ברק-ארז הדגישה בקטע הרלבנטי בהחלטתה, שהובא במלואו בפסקה 9 לעיל, כי "אני מבקשת להדגיש כי אין בקביעה זו כדי לכוון לתוצאה שאליה צריך בית המשפט המחוזי להגיע... ברי כי ככל שתמצא חלופת מעצר בעניינם של העוררים, ואיני קובעת כי תמצא כזו, עליה להיות הדוקה מאוד." (ההדגשות שלי - מ.מ.).

19. לא מצאתי כל פגם או שגגה בהחלטת בית המשפט באשר למסוכנות הרבה של העורר, עליה עמד בית משפט זה בשורה ארוכה של החלטות בפרשה זו, ובאשר לדחיית חלופת המעצר שהוצעה.

20. סוף דבר - הערר נדחה.

ניתנה היום, י"ט בתמוז התשע"ה (6.7.2015).

